

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, педагогіки та філології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету

Наталя КОРЖИК

Робоча програма навчальної дисципліни
«ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД КРИЗОВОЇ СІМ'Ї»

Галузь знань — 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність — 053 Психологія
Освітньо-професійна програма — Кризова психологія
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Розробник:

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філології Радько Ольга Василівна;

Мова навчання: українська

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології, педагогіки та філології,

Протокол № 1 від «23» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри, д.психол.н., проф.

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Голова ради факультету

Наталя КОРЖИК

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Вибіркова
	<u>053 Психологія</u> (шифр і назва)	
Загальна кількість годин – 120 Для денної форми навчання: Аудиторних – 40 Самостійної роботи здобувача – 80	Освітньо-професійна програма: <u>Кризова психологія</u>	Рік підготовки:
		2-й
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Семестр
		3-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні
		0 год.
		Семнарські
		20 год.
		Самостійна робота
		80 год.
Індивідуальні завдання: -		
Вид контролю: екзамен 3 сем		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – аудиторних / самостійної роботи 40/80

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Місце дисципліни в освітній програмі.

Дисципліна «Психологічний супровід кризової сім'ї» націлена на підготовку другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія.

«Психологічний супровід кризової сім'ї» – навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень психологічної науки створює початкову базу теоретичної та практичної професійної підготовки магістрів психології. Завданнями дисципліни є: допомога здобувачам досягнути розуміння сутності феномену кризова сім'ї та технологій її психологічного супроводу.

Пререквізити. Теоретичною базою вивчення дисципліни є загальні та професійні компетентності та результати навчання, набуті на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія та вивчення дисциплін «Психологія кризи», «Основи нейропсихології травми», «Технології тілесно-орієнтованої терапії в роботі з кризовими станами», «Перша психологічна допомога та кризове консультування», «Психологія травматичного стресу», «Психологічна робота з наслідками травматичного стресу», «Основи травматерапії».

Викладання дисципліни здійснюється у тісному зв'язку зі змістом дисципліни «Практикум з кризового консультування та травматерапії», «Арт-терапевтичні технології в травматерапії» та курсів за вибором.

Постреквізити. Здобутий здобувачами у ході вивчення навчальної дисципліни фрагмент професійного досвіду у вигляді загальних та професійних компетентностей, системи знань, умінь, норм і цінностей є теоретичним та практичним підґрунтям проходження практики та виконання кваліфікаційної роботи.

Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл

Кількість кредитів – 4. Загальна кількість годин – 120.

Аудиторних годин:

- денна форма навчання – 40;

Годин самостійної роботи здобувача:

- денна форма – 80;

Статус дисципліни: вибіркова.

Мета курсу – забезпечення набуття здобувачами ключових фахових компетентностей з теоретичних знань та практичних навичок в області одного з найсучасніших напрямків психології – психологічний супровід кризової сім'ї.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна

Загальні компетентності
ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
Спеціальні (фахові) компетентності
СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну,

консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
СК 12. Здатність збирати, аналізувати, систематизувати та використовувати у практичній діяльності інформацію щодо психологічних особливостей діяльності людини у кризових умовах.
СК 13. Здатність використовувати засоби культури та мистецтва у просвітницькій, психопрофілактичній діяльності та наданні психологічної допомоги різним верствам населення у кризових умовах життя.

Програмні результати навчання

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ПР12. Розробляти та реалізовувати програми психологічного супроводу різних категорій населення у кризових умовах життєдіяльності.
ПР13. Розробляти та реалізовувати психопрофілактичні та психокорекційні (індивідуальні та групові) програми засобами культури та мистецтва.
ПР14. Використовувати засоби культури та мистецтва у процесі надання психологічної допомоги у кризових умовах.

Критерії оцінювання результатів навчання за 100 бальною рейтинговою шкалою.

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60 балів.

Підсумковий контроль: екзамен (40 балів).

Завдання на екзамен складається з 2 теоретичних питань.

Відповідь на *теоретичне питання* вважається повною, якщо її зміст повністю відповідає програмі та містить всі необхідні факти та висновки.

Грубими помилками є:

- незнання визначень основних понять предметної області й формулювань, передбачених програмою курсу;

- незнання сутності основних методів і прийомів отримання необхідних результатів.

Помилками вважаються:

- неточності визначень понять предметної області, формулювань;
- неволодіння одним з умінь і навичок, передбачених програмою, але таких, що не відносяться до грубих помилок.

Недоліками є:

- неакуратні й непослідовні записи викладу матеріалу.

31-40 бал

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

21-31 балів

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

11-20 балів

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0-10 балів

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

Усього: 100 балів.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Розділ 1. Теорія психологічного супроводу.

Тема 1. Психологічний супровід як методологічна парадигма.

Тема 2. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.

Розділ 2. Психологічний супровід кризової сімейної системи.

Тема 3. Загальна характеристика сім'ї.

Тема 4. Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова структура.

Тема 5. Теоретична парадигма сімейного психологічного консультування.

Тема 6. Психологічний супровід кризової сім'ї як системи.

Розділ 3. Прикладні аспекти психологічного супроводу кризової сім'ї.

Тема 7. Психологічний супровід різних сімейних підсистем.

Тема 8. Конфлікти у сімейних відносинах.

Тема 9. Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації.

Тема 10. Програма психологічного супроводу кризової сім'ї.

2. Структура навчальної дисципліни

Перелік тем (або блоків)	Разом годин	Денна форма			Заочна форма		
		лекцій-ні	Сем.	сам. робота	лекцій-ні	Сем.	сам. робота
Розділ 1. Теорія психологічного супроводу.							
Тема 1. Психологічний супровід як методологічна парадигма.	12	2	2	8			
Тема 2. Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї.	12	2	2	8			
Розділ 2. Психологічний супровід кризової сімейної системи.							
Тема 3. Загальна характеристика сім'ї.	12	2	2	8			

Тема 4. Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова структура.	12	2	2	8			
Тема 5. Теоретична парадигма сімейного психологічного консультування.	12	2	2	8			
Тема 6. Психологічний супровід кризової сім'ї як системи.	12	2	2	8			
Розділ 3. Прикладні аспекти психологічного супроводу кризової сім'ї.							
Тема 7. Психологічний супровід різних сімейних підсистем.	12	2	2	8			
Тема 8. Конфлікти у сімейних відносинах.	12	2	2	8			
Тема 9. Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації.	12	2	2	8			
Тема 10. Програма психологічного супроводу кризової сім'ї.	12	2	2	8			
Усього	120	20	20	80			

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Психологічний супровід як методологічна парадигма	2
2	Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї	2
3	Загальна характеристика сім'ї	2
4	Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова структура	2
5	Теоретична парадигма сімейного психологічного консультування	2
6	Психологічний супровід кризової сім'ї як системи	2
7	Психологічний супровід різних сімейних підсистем	2
8	Конфлікти у сімейних відносинах	2
9	Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації	2
10	Програма психологічного супроводу кризової сім'ї	2
	Усього:	20

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Психологічний супровід як методологічна парадигма	8
2	Моделі психологічного супроводу кризової сім'ї	8
3	Загальна характеристика сім'ї	8
4	Фази життєвого циклу сім'ї, функції, рольова структура	8
5	Теоретична парадигма сімейного психологічного консультування	8
6	Психологічний супровід кризової сім'ї як системи	8
7	Психологічний супровід різних сімейних підсистем	8

8	Конфлікти у сімейних відносинах	8
9	Психологічний супровід сім'ї в кризовій ситуації	8
10	Програма психологічного супроводу кризової сім'ї	8
	Усього:	80

6. Форми та види навчальних занять; методи, засоби, технології навчання. Форми поточного та підсумкового контролю

Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи

Види: лекційні та семінарські заняття

Методи: Проблемний виклад, пояснювально-ілюстративний (візуальний супровід – демонстрація ілюстрацій, відео та аудіофрагментів), частково-пошуковий (пошук та аналіз джерел, фахової літератури, відео та аудіоматеріалів з відповідної теми тощо); проектно-орієнтований – підготовка повідомлення/доповіді (презентації) з відповідними посиланнями на використані джерела та літературу, Інтернет-ресурси

Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод: підготовка доповіді з презентацією; створення опитувальників, есе та ін. до відповідних тем; пошук візуального матеріалу в Інтернеті за тематикою навчальної дисципліни.

У процесі підготовки фахівців застосовується також комбінування традиційних інформативних і нових соціально-психологічних методів – дискусійних методів, ігрових методів (рольові ігри), методи активного навчання (аналіз конкретних ситуацій, розв'язання проблемних задач, інтерактивні методи, технологія «мозкового штурму» тощо.

Засоби: слово викладача, підручники та посібники, аудіовізуальні засоби, інтерактивні дошки, мультимедійні проектори, інтерактивні презентації.

Технології: інформаційні технології, технології дистанційного навчання, технології ситуаційного навчання, технології дослідницького (евристичного) навчання, імітаційно-моделюючі технології навчання, ігрові технології, технології самоосвіти.

Форми поточного контролю: виконання завдань до лекційного матеріалу; відповідь на семінарі; виконання практичного завдання; підготовка та презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній грі); виконання вправи; усне опитування; письмове опитування; есе-рефлексія; підготовка та виступ з рефератом; - підготовка та виступ з презентацією; участь у колективному проекті; виконання індивідуального проекту, зарахування результатів неформальної освіти.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Розділ 1		Розділ 2				Розділ 3				Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Розподіл балів за формами контролю:

- виконання завдань до лекційного матеріалу – 0-4 балів;
- відповідь на семінарі – 1-3;
- виконання практичного завдання – 1-3;
- виконання вправи – 1-3;
- усне опитування – 1-3;
- письмове опитування – 1-3;
- есе-рефлексія – 1-4;
- підготовка та виступ з рефератом – 1-3;

- підготовка та виступ з презентацією – 1-3;
- виконання індивідуального проекту – 1-3;
- зарахування результатів неформальної освіти – за рішенням кафедри на основі заяви здобувача та наданих даних (до 10% загальної кількості балів, відведених на поточний контроль).

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

Робоча програма та силабус дисципліни, конспект лекцій, наочні схема-конспекти (презентації).

9. Рекомендована література

Обов'язкова:

1. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям , що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій / авт . кол ; заг . ред . В. Г. Панок, І. І. Ткачук . Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи , 2019 . — 144 с.
2. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів / авт. кол.: Герило Г. М. , Гніда Т. Б. , Корнієнко І.О., Луценко Ю.А. ; заг. ред. Ю. А. Луценко. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи , 2018 . – 128 с.
3. Потапчук Є., Карпова Д. Психологічна діагностика сімейних ролей як моделей поведінки подружжя . – Хмельницький : «Polylux design & print», 2021. – 52 с.
4. Седих Кіра. Психологія сім'ї. – Київ : Академія , 2015. – 192 с.
5. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні : правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти. Бондаровська В. М., Кочемировська О. О., Лактіонова Г. М., Онишко Ю. В., Хаар Р., Христова Г. О. / заг. ред. О. Кочемировська. : вид-во ФОП Клименко Ю. Я. , 2010 . – 372 с.

Додаткова:

6. Боярина В. Стосунки в парі . Як створити міцну і щасливу родину . – Київ : Yakaboo Publishing , 2021 . – 320 с.
7. Віннікот Д. Розмова з батьками . Не страшний психоаналіз Віннікота . – Київ : Центр навчальної літератури , 2019 . – 118 с.
8. Готтман Д., Сільвер Н. Сім принципів щасливого шлюбу. – Харків : Віват , 2021. – 336 с.

9. Джонсон С. Психологія кохання . 7 правил, що змінять стосунки на краще . –Харків : КСД , 2021 . – 352 с.
10. Корнієнко І .О. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту : практич. посіб. / І. О. Корнієнко, І. М. Лісовецька, Ю. А. Луценко, Д. Д. Романовська. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 152 с.
11. Максимова Н. Ю. Сімейне консультування : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 304 с.
12. Психодіагностика розвитку особистості в умовах сімейної соціалізації : науково-методичний посібник / за ред. О. І. Власової, Н. М. Булатевич, В. Є. Луньова. Укладачі : О. І. Власова, Н. М. Булатевич, Т. М. Яблонська, Н. М. Дембицька, Т. О. Піроженко. 2020. – 323 с.
13. Хоружий С. М., Лозінська Н. С., Пішко І. О., Олійник В. О., Сириця М. В. Практикум з індивідуального психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей : навч.-метод. посіб. К. : ТОВ «7БЦ» , 2023. – 90 с.
14. Чепмен Г. П'ять мов любові у подружжі. – Львів : Свічадо , 2020 . – 176 с.
15. Чепмен Г., Кемпбел Р. П'ять мов любові до дітей . – Львів : Свічадо , 2020 . – 224 с.
16. Kozłowska A. Znaczenie relacji rodzinnych dla pozytywnego rozwoju dziecka . Warszawa , 2000 . – 115 s.

Інформаційні ресурси Інтернет:

17. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
18. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
19. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
20. Електронна бібліотека Наукова періодика України <http://www.irbisnbuv.gov.ua/>